

IV. KUR'AN HAFTASI

Kur'an Sempozyumu

17-18 Ocak 1998

T.C. Kültür Bakanlığı Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Varlıklarını Koruma Kurumu	
Doc. No:	64209
Yay. No:	297.1004 KUR.H

ANKARA 1998

Fecr Yayınları: 59

Dizgi: Fecr

Mizampaj: Fecr

Kapak: Fecr

Baskı, Kapak Baskı: Önder Matbaası

I. Baskı: Aralık 1998

ISBN 975-7138-41-X

FECR YAYINEVİ

Rüzgarlı Cad. Rüzgarlı İşhanı

No:2 Kat:5 ULUS/ANKARA

Tel/Fax: (0 312) 3100849 - 3100860

KUR'ÂN KISSALARININ TARÎHÎ DEĞERİ

Doç. Dr. İdris ŞENGÜL

Şu bir hakikattir ki; kâinatı yaratan ve dolayısıyla onun hakiki sahibi Yüce Allah tarafından alemdeki sayısız varlıklar içinden seçerek kendisine muhatap kabul ettiği, fitrat itibarıyla en mükerrem, en değerli bir şekilde yaratarak hilafete layık gördüğü, hatta ilim öğrenme ve ilim üretme cihetiyle meleklerden de üstün bir konuma oturtulan müstesna varlık İNSAN'dır. Kur'ân-ı Kerîm de, yaratılışındaki üstün fitratıyla müteal(aşkın)varlık olan Allah'a muhatap olmaya layık görülen ve biz-zat Kur'ân'ın beyanlarıyla üstünlüğü melekler, ruhaniler tarafından secde edilerek fiilen tasdik edilen insanogluna Allah tarafından mahza rahmet olarak gönderdiği en son ilâhî MESAJ'dır. Gerçekten Allah-İnsan ilişkisi çerçevesinde konu değerlendirildiğinde yaşadığımız şu alemde insan için ilâhî mesajların, dolayısıyla en son ilâhî mesaj olan Kur'ân-ı Kerîm'in önemi ve zarureti inkâr edilemez bir hakikattir. Çünkü insan her ne kadar fitraten en üstün bir varlık olarak yaratılmışsa da yaratılan bir varlık olması sebebiyle aklı, idraki, bilgisi, gücü v.b. kabiliyetleri cihetiyle eksik, kusurlu ve sınırlı bir varlıktır. Binaenaleyh kendisini yaratan mutlak ve müteal varlık olan Allah'a her zaman muhtaçtır.

İnsanlığın her devirde ilâhî vahye ihtiyacı, gecenin zifiri karanlığında yolunu kaybedip el yordamıyla yolunu bulmaya çalışan çaresiz bir insanın ışığa, nura ihtiyacı gibidir. İşte en son ilâhî vahiy olan Kur'ân-ı Kerîm de muhataplarına, gerek kendisini gerekse kendisinden önceki ilâhî vahiy ürünleri olan mesela Tevrat'ı ve İncil'i tarif edip tanıtırken birçok ifadelerin yanında "NUR" ve "Zıya'=Işık" ifadeleriyle de özellikle tanımlamaktadır. (Bkz.5/15,44,46;9/32;21/48;61/8). Hatta aynı anlam çerçevesinde ilâhî vahiylerin ve Kur'ân'ın insanları karanlıklardan nura çıkartan ilâhî bir kitap olduğu ısrarla vurgulanmaktadır. (Bkz.5/16;14/1,5;57/9;65/11). İşte tarihî ve Kur'ânî gerçekler çerçevesinde sabittir ki, Kur'ân-ı Kerîm;insanlığa en doğru, en adil yolu tarif eden, her iki dünya saadetine hidayet eden, Allah'ın en son olarak gönderdiği, alternatifi olmayan din ve hidayet kitabıdır. Dolayısıyla O'nun her ayeti, her üslûbu aynı temel gaye ve hedefleri gerçekleştirmeyi ön planda tutmaktadır.

Kur'ân-ı Kerîm hidayet ve din kitabı olarak ilâhî mesajı insanlığa sunarken tabiatıyla insanlık anlayış ve kültüründe var olan beyan ve üslupları ilâhî beyan ve

üslûba yakışır en güzel ve harika şekillerde kullanmıştır. Bu hususa bizzat Kur'ân-ı Kerîm; insanlar gerçeği daha iyi anlasın daha iyi ders ve ibret alsın, ilâhî mesaj ve hıdayet yolunu daha kolay kavrasın diye çeşitli beyan ve üslup şekillerini kullandığını, çeşit çeşit örnekler ihtiva eden ayetleri açıkladığını önemle vurgulamaktadır. (Bkz.6/46,65,105;7/58;17/41,89;18/54; 20/113; 46/27; 25/50). Şüphesiz Kur'ân-ı Kerîm'in kullandığı birçok üslûp şekilleri içinde en önemlilerinden birisi de "Kıssalar" üslûbudur.

Kur'ân Kıssalar üslûbuyla ilâhî mesajları muhataplara sunarken, beşeriyetin özünde mevcut sosyal ve psikolojik yönleri de göz önünde tutarak anlatım ve ifade daha cazip, daha canlı ve etkileyici bir üslup takip ettiğini görmekteyiz. Gerçekten insan fıtratı, anlayış ve kavrama yönünden kuru fikirleri dinlemekten ziyade müşahhas fikirlere mütemayıldır. İnsanın yaratılışını göz önünde tutan Kur'ân-ı Kerîm, en güzel kıssaları gözlerimizin önünde cereyan ediyormuşçasına anlatır. Kıssalar diliyle fikirler adeta müşahhaslaştırılır. Dinleyenlerin kolay anlaması sağlanır. Çünkü devamlı çıplak hakikatler, soyut manalar akı yorar, dikkatleri bir yerde dağıtabilir. Fakat kıssalar diliyle yüksek Dînî ve İlâhî mesajlar tecrübî olaylarla, amelfî bir surette, adeta gözlere seyrettirilir, kulaklara işittirilir. Allah Te'âlâ'nın insana bildirmek istediği yüksek manalar akl-ı selimin idrakine kolayca sunulur.

İşte Kur'ân en üstün davet metodunu kullanarak, bir taraftan ilim ehline yüksek hakikatleri ve mücerret manaları sunarken, diğer taraftan da ekseriyeti teşkil eden avamı nazara alarak daha kolay anlaşılır bir tarzda - teşbihler, istiareler, meseller ... gibi - kıssalar yoluyla da en güzel şekilde irşad eder. Tabiatıyla bu da Kur'ân'ın en önemli icaz yönlerinden birisidir. Zaten belâğatın gereği de budur. Çünkü "Belâğat, iktiza-i hale mutabakattır." diye tarif edilmiştir. Dolayısıyla Kur'ân-ı Kerîm'de kıssalar üslûbu gibi bir üslûbun bulunması "şüphesiz Biz Kur'ân'ı öğüt için kolaylaştırdık. Öğüt alan yok mu?" âyetinin parlak bir yansımasıdır.

Kur'ân kıssalarına baktığımız zaman büyük bir ekseriyetle bu Kur'ânî üslûba konu olan malzemenin peygamberler ve bunların hak davalarının tarihi olduğunu görürüz. Bu İlâhî davetler karşısında insanların durumu ne olmuştur ? Daveti kabul edenler, etmeyenler ve aralarında cereyan eden mücadelenin seyri ve sonucu Kur'ân muhataplarına öz olarak anlatılmaktadır. Gaye; Kur'ân muhataplarını daha önce düşülen hatalara, İlâhî değerlere karşı olumsuz tavır sergileyen fertlerin veya toplumların durumuna karşı uyarmak ve aynı hatalara düşmekten onları kurtarmaktır. Kur'ân-ı Kerîm kıssalar üslûbuyla peygamberler tarihi dışında, insanlık tarihi sürecinde meydana gelen inanç ve din konularında her zaman insanlık için ders ve ibret olacak bazı tarihî olay ve şahsiyetleri de anlatmaktadır. Bu sebeple Kur'ân-ı Kerîm hem İlâhî davet kitabı, hem de onun tarihini anlatan bir kitaptır şeklinde bir tesbite varmak yanlış olmasa gerektir.

İşte Kur'ân'ın, tarihî olayları İlâhî mesajı muhataplarına ulaştırmak için araç

olarak kullandığı bir gerçektir. Çünkü tarihî olayların asıl kahramanı insandır. İnsan da temel yaratılış özellikleri (fıtrat) itibariyle başlangıçtan bu yana hiç değişmemiştir. Dolayısıyla insanlık tarihindeki bütün sebep ve sonuç ilişkilerinde hakim unsurlar da değişmemiştir. Bundandır ki, tarih tekerrürden ibarettir gerçeğini kabul etmeyen çıkmamıştır. Yine Kur'ân-ı Kerîm bu gerçeğe işaret ederken bilinen realite de sözkonusu hakikati teyid ve tasdik etmektedir.

Diğer taraftan Kur'ân-ı Kerîm bir tarih kitabı da değildir. Dolayısıyla tarihi tarih için anlatmamıştır. Kur'ân'ın tarihi anlatma keyfiyeti, O'nun asıl hedefi olan Dînî gayeyi gerçekleştirecek miktarda ve ölçülerde gerçekleşmiştir. Yani Kur'ân-ı Kerîm bize şu maddî âleme ve kendi varlığımıza (nefsimize) dikkatlerimizi çekip Evren'deki varlıkları ve önemli olayları gözlerimizin önüne sererek varlık alemini yaratan Allah'ın birliğini (Tevhid'i), O'nun yüce Kudreti'ni, eşsiz isim ve sıfatlarını anlamamızı istediği gibi, aynı şekilde peygamberler tarihinden, geçmiş bazı tarihî olaylardan bahsetmesiyle de sadece hidayet ve irşad çerçevesinde ders ve ibret almamızı istemektedir. Bu sebeptendir ki Kur'ân kıssalarında, bir tarihî olayın esaslarını oluşturan kahramanlar, zaman ve mekân gibi ana unsurlara önemli olmayacak nadir bir tarzın dışında yer verilmemektedir. Kur'ân-ı Kerîm bazen bu tarihî unsurlara yer verip açıkladığında da hedefi, yine mesajı çarpıcı ve etkileyici bir tarzda muhataplara iletmehtir.

Yine aynı gayeler doğrultusunda Kur'ân, Kıyamet'e kadarki bütün devirlerde muhatap ve müntesiplerini ilgilendirmeyecek teferruat ve cüziyyata giren kısımlarla asla meşgul olmaz. Çünkü evrensel dînî gaye bu teferruata taalluk etmemektedir. Mesela Kur'ân, Nuh Tufanı'ndan 10'a yakın yerde bahsetmektedir. Ancak Nuh Tufanı umumi midir ? Yoksa bölgesel midir ? Tennur'un mahiyeti nedir ? Gemi'de taşınanların kimlikleri, kaç gün gemide kaldıkları, nereye indikleri, suyun istilası kaç gün devam ettiği belli değildir. Boğulan kimselerin kurtulmak için gösterdikleri gayretler nelerdir ? v.b. teferruat anlatılmamıştır. Aslında bu teferruatla ilgili bilgiler insan için meraklı konulardır. Fakat Kur'ân bunlardan hiçbirini açıklamaz. Çünkü Kur'ân kıssalarının anlatım metodu muhatapın zihnini ve dikkatini Dînî gayeden uzaklaştıracak tarihi tafsilattan kaçınmayı gerektirmektedir.

Kur'ân-ı Kerîm, geçmiş tarihî olayları anlatma gaye, hedef ve metoduna paralel olarak tarihten kesitlere yer verirken aşırı gitmemiştir. Sadece İlâhî Mesaj'ın muhataplara sunulmasına yeterli ölçüde yer vermiştir. Bu noktaya bizzat Kur'ân-ı Kerîm bazı geçmiş tarihî olayları anlatmasının hemen akabinde açıkça işaret etmektedir. (Bkz. 4/164;40/78).

Kur'ân-ı Kerîm temel hedefi olan, İlâhî mesajın muhataplara en güzel bir tarzda ulaştırılmasına vesile olacak şekilde bazen ve nadiren de olsa tarihin unsurlarıyla ilgili tafsilata yer vermektedir. Ancak Yusuf (a.s) Kıssası ve Kasas Suresi'ndeki Mûsa (a.s) Kıssası tarzında, bir yerde olayın bütün teferruat ve halkaları birbirine

ekli, peşpeşe ve düzenli olarak anlatılması gerçekten nadirdir. Çünkü kıssa gerçeği Kur'ân'da zatı itibariyle gelmemiştir.

Kur'ân-ı Kerîm'de kıssa üslûbu, birinci derecede mü'minlerin ruhlarına, kalplerine, akıl ve vicdanlarına inanç esaslarını sağlam bir şekilde yerleştirmek için etkili bir araç olarak kullanılmıştır. Bu sebeple bir kıssa veya kıssanın bölümleri münasebet gereği birçok sûrelerde dağıtılarak anlatılmıştır. Münasebet ilgili husus tekrar ettikçe kıssadan halin gerektirdiği bölüm zikredilmiştir. Bu durum adeta uzun bir filmin çeşitli sahnelerini, hatta sahnelerin değişik pozlarını, farklı bölümlerini ayrı ayrı şekillerde, farklı gaye ve münasebetlerle göstermeye, seyircilerin dikkatlerine sunmaya benzemektedir.

Bu gerçeklerle beraber Kur'ân, temel espirisini gerçekleştirmek için tarihî olayların en çarpıcı ve ibretli olanlarını anlatırken öyle bir üslup takip eder ki, adeta ilgili ayetleri okurken verilen pozlar, sahneler arasındaki boşluğu doldurma görevini hayale, zihne vermekte, teferruata ait birçok sahneleri de doğru olarak izleme ufkunu açmaktadır. Bu yapısıyla Kur'ân kıssaları tarihteki olayların aynısı ve tümü olmamakla birlikte gayrisi de değildir ve vakıya uygundur. Belli kesitler alınmış teferruat terkedilmiştir. "Kasas" denmesi de bundandır. Çünkü "Kıssa" kökünde Kur'ân kıssalarının mahiyetini yansıtan anlamlar mevcuttur. (Bkz. Şengül, Kur'ân Kıssaları Üzerine, s.43-51).

Bu şu demektir: Kur'ân tarihî olayları doğru olarak fakat şekli bir tasarrufla nakletmektedir. Bunun sebebi Kur'ân'ın bütün zamanlara hitap eden bütün insanları ilgilendiren evrensel ilâhî bir mesaj oluşudur. Kıssalar üslûbuyla Kur'ân'da anlatılan tarihî malzemenin şekli bir tasarrufla muhataplara nakledilmesindeki gerçek; adeta bir kıssa yazarının veya belgesel bir televizyon program yapımcısının gerçek bir olayı, esası zedelemeyen okuyucuya veya seyirciye olayın en çarpıcı ve canlı kısımlarını, herkesin ortak olarak ilgi duyacağı bölümleri canlı ve edebî bir üslupla, çarpıcı ifadelerle sunmalarındaki şekli tasarrufa benzemektedir.

Buraya kadar özetle ifade etmeye çalıştığımız bilgilerden açıkça anlaşıldığı gibi, Kur'ân'ın ilâhî mesaj olma özelliğine paralel miktar ve ölçüde de olsa kıssalar üslubunda tarih de vardır. İnsanlar arasında yaygın olan tarih anlayışından farklı bir tarih anlayışı da şüphesiz sergilenmektedir. Bu tarihe anahatlarıyla ve özetle insanlığın tarihi de demek mümkündür. İfade edilen ölçüde Kur'ân-ı Kerîm'e tarihî bir kaynak olarak bakıldığında şüphesiz O, kaynakların en doğrusu en muteber olanı ve metni güvenilir bir kitap olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Kur'ân'ın kaynağı vahiydir.

Kur'ân-ı Kerîm'in kendine has üslûbuyla tarihi anlatması O'nun bilgi kaynağı olarak Tarih'e ne derece önem verdiğini göstermektedir. Gerçekten Kur'ân-ı Kerîm dikkatle okunduğu zaman bilgi kaynağı olarak etrafımızdaki dış âleme, bu âlemdeki bütün varlıklara, benliğimize, kendi varlığımıza yönelmemizi istemekte-

dir. Fussilet sûresi 53. âyetle Zâriyat sûresi 20-21. âyetlerde geçen "Ufuklarda, etrafınızda, dış dünyada" ve "Yeryüzünde" kelimeleri içinde mütala edebileceğimiz ve konumuz olan önemli bilgi kaynağı da; gerek rivayet yoluyla, gerek semavî kitaplar vasıtasıyla ve gerekse tarihî izler, arkeolojik kalıntılar şeklinde kendini gösteren geçmiş tarihî hadiselerdir.

Kur'ân-ı Kerîm bilgi kaynağı olarak tarihe, tarihin izlerine önem verirken, bununla da yetinmeyerek uygun siyâklarda zikredilen, özellikle 13 kadar âyet-i Kerîme ile de aynı bilgi kaynağına yönelmemizi çok açık ifadelerle istemektedir. (Bkz. 3/137; 6/11; 12/109; 16/36; 22/46; 27/69; 29/20; 30/9, 42; 35/44; 40/21, 82; 47/10).

Ancak burada net bir şekilde bir defa daha vurgulamamız gerekir ki; "Kur'ân'da tarih vardır, Kur'ân tarihe önem vermektedir veya bilgi kaynağı olarak tarihe yönelmemizi istemektedir." ifadeleri, kesinlikle Kur'ân-ı Kerîm'in, tarihçilerin üslûbu ile geçmiş milletlerin haberlerini anlatan bir tarih kitabı olduğunu ifade etmez. Kur'ân'da tarih vardır derken, indiriliş gayesi ve hedefi apaçık belli olan en son İlâhî hidayet rehberi Kur'ân-ı Kerîm'i tamamen bir tarih kitabı seviyesinde düşünmek, konuyu bu derece sathî bir bakış ve anlayışla değerlendirmek, gerçekleri körtü körüne inkâr etmek olur. Böyle bir anlayış ve yanlış düşüncenin nereden bakılırsa bakılsın Kur'ân'ın gerçek gayesi, hedefi ve mahiyeti ile telifi mümkün değildir. O halde bu konuda yanlış bir kanaate sapmamak için. "Kur'ân-ı Kerîm'de tarihî bir olay anlatılmış veya tarihî haberlere yer verilmişse bu sadece ve sadece ders ve ibret içindir." gerçeğini unutmamak gerekmektedir. Ayrıca şu gerçeği de her zaman hatırdâ tutmak gerekir ki, "Kur'ân'ın anlattığı tarihî her olay ve her haber gerçekten tarihte yaşanmış, meydana gelmiş gerçeklerden başka bir şey değildir." Bu konuda çok açık sayısız Kur'ân âyetleri olduğu gibi, değişik açılardan, Kur'ân'ın temel esprisini gözönünde tutularak ilmî bir değerlendirme yapıldığında da ulaşılabilecek sonuç aynı olacaktır.

Buraya kadar özetle ifade etmeye çalıştığımız ve tebliğin akışı içerisinde Kur'ân âyetleri çerçevesinde biraz daha ayrıntılı olarak ortaya koyacağımız açık gerçeklere rağmen, nazil olduğundan bu yana Kur'ân'ın Allah kelâmı olduğuna inanmayan muarızlar, inkârcılar değişik şekillerde Kur'ân'a saldırmışlardır. Bu saldırı ve ithamların meşhur olanlarından birisi de Kur'ân'ın da bizzat 9 ayrı yerde kaydedip koruduğu, Kur'ân'ın bir kısmının veya tamamının esâtîrü'l-evvelîn (=öncekilerin masalları veya geçmişe ait efsaneler) ithamıdır. Kur'ân'ın bir üslûbu, önemli bir bölümü olması sebebiyle kıssalar konusunda ileri sürülen; "Kur'ân'da anlatılan olaylar gerçekten tarihte meydana gelmiş hâdiseler değildir, öncekilerin masalları, geçmişe ait efsanelerdir, mittir, sembolik veya tarihî gerçekliliği olmayan edebî bir anlatımdır..." gibi görüş ve ithamları da aynı katagoride değerlendirmek yanlış olmaz. Şüphesiz bu tür ithamların olumsuz etkisi, zaman zaman inananlar üzerinde

de görülmüştür.

Özellikle son asırda İslâm Alemi'nin maruz kaldığı gerileme ve düşüş durumundaki bunalımlı dönemlerde, kimliği zedelenmiş kendisine yabancılaşmış, İslâmî hassasiyeti büyük oranda zayıflamış, hatta ve hatta büyük bir bölümü gayri-müslimlerin istilasına uğrayıp sömürge devletler haline getirilmiş İslâm toplumlarında yaşayan müslümanlar üzerinde, sözü edilen Kur'ân gerçeğine zıt görüş ve düşünceler, ithamlar maalesef bilerek veya bilmeyerek de olsa makes bulmuştur.

Sözkonusu itham, Kur'ân'ın da birkaç yerde belirtmiş olduğu; "Küfrün karakteri değişmez, her zaman aynıdır." şeklindeki değişmez kaideye uygun olarak aynı iftira kampanyası son asırların müsteşrik ve misyonerleri tarafından da ısrarla yürütülmeye çalışılmıştır. Bu iddia ve kampanyalar küfür cephesi açısından gayet normal ve tabii bir hâdisedir. Ortada garip bir durum yoktur. Ancak hazin ve garip olan, özellikle asrımızda-az önce de işaret edilen, kasıtlı veya kasıtsız olsun - aynı iftira ve itiraz kampanyalarının İslâm toplumlarında makes bulmasıdır. Kur'ân ve İslâm açısından asıl tehlikeli olanı da budur. İşte batılı müsteşriklerin bu iftira kampanyasına asrımızda ilk kapılanların başında Mısır'lı Muhammed Ahmed Halefullah gelmektedir. M. Halefullah 1947'de Kur'ân kıssaları konusunda oryantalistlerin görüşleri istikametinde veya onların görüşlerinden mülhem, yankıları günümüze kadar devam eden bir doktora tezi hazırlamıştır. Maalesef Halefullah bu teziyle müsteşriklerin Kur'ân ve İslâm aleyhine açtıkları amansız saldırı ve karalama kampanyalarının, propağandalarının XX. asrın ortalarında İslâm Dünyası'ndaki ilk sözcüsü olma ünvanını elde etmeye hak kazanmıştır.

Dr. Halefullah'ın sözkonusu çalışması o günlerden bu yana daima ağır ilmi tenkitlere hedef olmuştur. İlmî bir değeri olmadığı, sadece kasıtlı ve indî görüşler mahsulü bir eser olduğu defalarca ortaya konmuştur. Kıssalar konusunda hazırladığımız Doktora tezi münasebetiyle Halefullah'ın sözkonusu çalışmasıyla ilgili yaptığımız tetkik ve incelemeler sonucu bizim de aynı kanaatlere vardığımızı bu vesile ile bir daha belirtmek isteriz. (Bkz. Şengül,s.38-39;130-136).

Halefullah adı geçen çalışmasında Kur'ân kıssalarına adından da anlaşılabacağı gibi tamamen edebî bir açıdan bakarak, Kur'ân'la hiç mi hiç bağdaşmayan bir değerlendirme ile, onların edebî birer sanat örneği temsili veya ustûrî (uydurma) oldukları iddiasındadır. (Bkz.Halefullah;s.116-188). Dolayısıyla Kur'ân kıssalarının tarihî açıdan gerçekliğini bir tarafa bırakmaktadır. Hatta bu noktada daha da ileri giderek Kur'ân'ın tarihî yönden hata edebileceğini söylemiştir. Eserinin bir yerinde Dairretül-Maarif'l-İslâmiyye adlı ansiklopediden müsteşriklerin kıssalar hakkındaki, "Evvelkilerin masalları, uydurma hikayeler" görüşünü naklettikten hemen sonra, "Bu görüşün Kur'ân için bir beis olmadığını, aksine uluslararası edebî akımların, büyük dinlerin bir üslûbu olduğunu, dolayısıyla yüce kitabımız'ın böyle bir edebî üslup konusunda diğerlerinden önce ilk prensipleri koyması, iftihar etmemiz için

yeterli bir şeydir." diyerek Kur'ân'ı - hâşa - aslı olmayan efsanevî olayları anlatmada ilk sırada yer alan bir roman kitabı seviyesine indirmektedir. Aynı görüşünü daha açık bir ifade ile kitabının 180. sahifesinde " ... Bütün bunlar sabit olunca, şüphesiz biz Kur'ân'ın uydurma masallar olduğu görüşünü söylemekte zorluk çekmiyoruz. Çünkü biz bu hususta Kur'ân metinlerinden herhangi birisine ters düşen bir görüş beyan etmiyoruz." şeklinde ortaya koymaktadır. Naklettiğimiz bu ifadelerle iyice dikkat edilirse, daha önce de işaret ettiğimiz, Kur'ân'da 9 ayrı yerde zikredilen, Kur'ân muarızlarının Kur'ân için "Öncekilerin masalları" ithamı ile ilgili ayetlerin anlamını 180 derece saptırarak, görüşünü destekler mahiyette gösterdiği kolayca anlaşılabilecek bir husustur.

Anlaşıyor ki, günümüzde de bazıları modern düşüncenin mahsulü olan müsteşrik kaynaklı görüşlerden hareketle Kur'ân kıssaları için, "tarihen gerçekleşmiş olaylar değildir. Simgesel veya sembolik ifadelerle yapılan bir anlatım şeklidir. Daha da ileri giderek, efsanedir, mittir, mitolojidir..." demektedirler. Aslında sözü edilen bu tür iddia, vehim ve ithamların temeli Fransız yazar Guénon'un çok güzel bir şekilde ifade ettiği gibi şu gerçeğe dayanmaktadır; "Modern düşünce kendi şablonuna uymayanları hemencecik "efsanevî" hükmü ile yaftalamaktadır. Bu da şuna dayanmaktadır: Çünkü modern zihniyet, gerçekte geleneğe karşı olan bir zihniyetten başkası değildir. Bu sebeple de geleneği hor görür... Modern Batılı toplumların bir başka karakteri de, pozitif düşüncenin dışındaki bilgi ve gerçeklik alanlarını yani "Metafizigi" reddetmektir..." Yine Guénon'un başka bir ifadesiyle, modern düşüncenin karakteri akıl ve beşerüstü hakikat düşmanlığı olarak ifade edilmektedir.

İslâm âleminde Kur'ân kıssaları için mittir, mitolojidir, efsanedir iddiaları tamamen Batı'ya endeksli düşünce tarzı ve düşünce kalıplarından kaynaklanmaktadır. Tamamen Allah'ın Kudret'i çerçevesinde, ilâhî takdir sonucu meydana gelen tarihteki olağanüstü olayların, anlatılan gaybî haberlerin insan bilgisi ve gücü çerçevesinde değerlendirilerek anlaşılmaya çalışılması sonucu sözkonusu olumsuz görüş ve ithamlar ileri sürülmüştür.

Aydınlanma çağı düşünce sistemiyle başlayıp, bilhassa 19. ve 20. yüzyıllarda hızlanmış olan Hristiyanlığı reddetme ve ona eleştiriler yönelme istikametinde Gerçek Kitâb-ı Mukaddes'in tesbit edilmesini amaçlayan tetkikler, Hristiyan teolojisinin de dînî dayanağı olan Hz. İsâ'nın gerçekten yaşayıp yaşamadığını tartışma konusu yapmak gibi çok ileri noktalara kadar varmıştır.

İşte Hristiyanlıkta pekçok unsurun bulunması ihtimali üzerine, ilim çevrelerince başlıca şu üç faaliyetin sürdürüldüğünü görmekteyiz.

- a) İncillerdeki mitolojik unsurların değerlendirilmesi,
- b) Kutsal metin tenkitleri
- c) Hz. İsâ'nın yaşayıp yaşamadığı meselesi...

Batı'da yapılan sözkonusu tetkik, değerlendirme, tenkit ve araştırmalar neti-

cesinde gerek Eski Ahit (Tevrat)'ta gerekse Yeni Ahit (İnciller)'de mitolojik hikâyelerin varlığını tesbit eden batılı müsteşrikler, ilim adamları Kur'ân-ı Kerîm'i de kendi kitapları seviyesine indirme çabalarına girişmişlerdir. Mitolojik unsurların varlığını Kur'ân-ı Kerîm'e de bulaştırmak veya en azından inananları bu konuda şüpheyi düşürmek için her vesile ile propagandaya girişmişlerdir. Ancak burada genel bir gerçeği de vurgulamak gerekir ki, ne Kitâb-ı Mukaddes'teki anlatımlar ne de Kur'ân'da anlatılan kıssalar, herhangi bir asla dayanmaksızın hayal ürünü mitolojilerden alınmıştır. Tam aksine mitolojiler semavî kaynaklı kitaplardan dînî kültürlerden alınmış, zamanla şekil değiştirerek, dejenere edilerek efsanevî bir tarza bürünmüş hakikat kırıntılarını ihtiva eden inanç ve anlatım biçimlerinden ibarettir.

Rudolf Otto'nun konu ile ilgili görüşleri bu gerçeği teyid etmektedir. O, Mythe, kolektif bir tasavvur ve tahayyülün ürünüdür." şeklinde özetlenebilecek olan sosyolojik teze karşı cevap olarak; "Mythe'in kaynağının hayal gücü olmadığını, zira hayal gücünün yaratıcı olmadığını; onun sadece kendisine sunulan malzemeyi işlediğini belirttikten sonra, "Onun kendisine dayanacağı bir kaynak gerekir... Bu kaynak ise bir iç yetenektir, bir histir" demek suretiyle insandaki kadîm ve yapısal (fitrî) bir boyuta dikkati çekmektedir.

Başka bir deyişle, ilâhî vahiyden zaman içinde uzaklaşan, yabancılaşan insanlık, fitratındaki din gerçeğini bırakamadığından ya ilâhî dinleri dejenere ederek mitos haline getirmiş veya din diye tabiat olaylarına ilâhî güçler atfederek yeni yeni çelişkili ilahlar uydurmuş, dinler ihdas etmiştir ki, adına mythe adı verilmiştir.

Eliade de "Mythes" adlı eserinde mitolojilerin temelinin Dînî kökenli olduğunu savunmaktadır.

Mitoloji ile ilgili özet bilgilerden şu sonuca varmak mümkündür: Farklı zamanlarda ve farklı toplumlarda gelişen mitoloji kültüründeki bazı öğelerin, muharref semâvî kitaplar veya Kur'ân-ı Kerîm'deki inanç ve ahlâkî değerler, anlatılan tarihî olaylar, yani kıssalar arasındaki benzer noktaların, yönlerin bulunması, insanlık tarihinde her zaman aynı olan ve sayısız peygamberler aracılığıyla tekrar edilen, değişmeyen, evrensel din gerçeğinin bir anlamda tasdiki ve teyid edilmesi demektir.

Şu bir hakikattir ki, temelde Kur'ân ve İslâm düşmanlığından kaynaklanan Kur'ân kıssalarıyla ilgili asılsız görüş ve ithamlar modern düşüncenin karakteri olan akıl ve beşer üstü hakikat düşmanlığı, herşeyi insan gücü ve bilgisi çerçevesinde değerlendirme saplantısıyla beslenmiştir. Bu bakış ve değerlendirmelere;

a) Batılıların Kur'ân-ı Kerîm'i de kendi muharref kitapları seviyesine indirme çabaları doğrultusundaki yoğun propagandaları neticesinde gelişen Batı'ya endeksli düşünce tarzı ve düşünce kalıplarından kaynaklanan yorumlar,

b) Müslümanlardaki geri kalış psikolojisinden kaynaklanan kompleksler,

c) Kur'ân kıssalarında genellikle zaman ve mekân unsurlarına yer verilmeyip

kapalı geçilmesi olgusunu Kur'ân'ı çerçevede değerlendirememekten doğan yanlış anlamalar,

d) "Kıssa" kelimesinin anlam kayması sebebiyle mana değiştirerek yanlış anlaşılması sonucu Kur'ân kıssalarında edebiyattaki "Hikâye" (Roman) türünde olduğu gibi asıldan olmayan şeylerin anlatılabileceği vehminden kaynaklanan yanlış anlamalar,

e) Kur'ân'da kıssalar siyakında "Mesel" kelimesinin kullanılması sebebiyle ortaya çıkan yanlış anlamalar,

f) Kur'ân kıssalarına tamamen edebi sanat nazarıyla bakılarak, beşeri kıssa ve hikayelerle eş değerde görme gibi sathî, gerçekleri kucaklamıyan bakış ve değerlendirmeler de eklenince Kur'ân gerçeğiyle çelişki arzeden görüş ve ithamlar müslümanlar arasında da ne yazık ki müşteri bulabilmiştir.

Gerçekten ilmî ve objektif olarak birçok açılardan Kur'ân kıssalarına bakıldığında; kıssaların sembolik, simgesel veya tarihî gerçekliliği olmayan edebi anlatımlar olduğu iddiasının ne derece Kur'ân gerçeği ile çeliştiği rahatlıkla anlaşılabacaktır. O halde şimdi, değişik açılardan Kur'ân kıssalarına bakıp, kıssalar üslûbu ile anlatılan tarihî hadiselerin gerçek olaylar olma zaruretinin anlamaya çalışalım.

1 - Kur'ân-ı Kerîm'de Kıssalar Konteksi İçinde Kullanılan Kelimelerin Semantiği Açısından Kıssaların Gerçek Tarihî Hadiseler Olma Zarureti

Herşeyden önce şunu tesbit etmek gerekir ki, Kur'ân-ı Kerîm'de önemli bir yekûn teşkil eden tarihî olaylara "Kasas" denilmesi rastgele olmamıştır. Bu isim Kur'ân'da anlatılan tarihî olayların anlatılış keyfiyet ve boyutlarını gösteren çok ince anlamlar gözetilerek seçilmiştir. Bu sebepledir ki, lügat manası; birşeyin mislini, benzerini getirmek veya ister vuku bulsun ister hayali olsun anlatılan herşey anlamına gelen ve ilk bakışta kıssalar için daha uygun gözükken "Hikâye" kelimesi kullanılmamıştır.

Kur'ân-ı Kerîm Nebe' ve Enba' kelimelerini de aynı siyakta geçmişten bahsetme, maziye anlatma anlamında kullanmıştır.(11/49,100;26/69;28/3; 20/99;64/5).

Çünkü "Nebe'" kelimesi lügat itibariyle; kendisiyle bir ilim veya en azından zann-ı galip elde edilen büyük önemi haiz haber anlamındadır. Bu itibarla mutlak habere, bu üç unsuru ihtiva etmedikçe nebe' denemez. Aynı şekilde kendisine nebe' adı verilen haberin yalandan uzak olması gerekir. Tevâtür gibi, ilâhî haber veya Resûlullah'ın haberi gibi.

İşte nebe' kelimesinin kök yapısında bulunan anlamlar açısından Kur'ân kıssalarına inşafı bakıldığında, kıssaların yalandan uzak, olayların akışında mutlak gerçek ve prensiplerin işlendiği, dinleyenleri, okuyanları ilim veya zann-ı galib sahibi kılan önemli haberler, tarihî olaylar olduğu kolaylıkla anlaşılabilir.

Kur'ân literatüründe kıssalar üslûbu içinde kullanılan kelimelerden birisi de "Mesel" dir. Açık ki, Kur'ân muhtevası içinde birçok kelimeler lügat ve kök manaları sınırlarından çıkmamak kaydıyla değişik siyaklarda, farklı anlamlarda ve başka üslûhî manalar yüklenerek kullanılmıştır. İşte bu tür kelimelerden birisi de "Mesel" dir. Mesel kelimesi kıssalar siyakında, kelimenin kök anlamı sınırları dahilinde ibret, ders ve örnek anlamlarında kullanılırken, sathî ve önyargılı bir yaklaşımla yine kelimenin kök anlamı sınırları içerisinde fakat bu defa Kur'ân'daki üsluplardan birini ifade eden anlamıyla anlaşılabilir, tarihte bizzat vuku bulmuş hâdiseler Kur'ân'daki - asıl simgesel ifadeler veya sembolik anlatımlar şeklinde ifade edilmeye uygun olan - mesellerle aynı katagoride mütâla edilme yanlışlığına düşülmüştür.

İşte meseller, gaye itibariyle kıssalar gibi aynı hedefe hizmet eden, fakat yapı itibariyle kıssalardan tamamen farklı bir üslup şekli olmasına rağmen kıssaları da meseller gibi aynı katagoride mütâla etmek, içinden çıkılmaz yanlışları da beraberinde getirecektir.

Şimdi de konunun önemini bizzat Kur'ân'dan örnekler vererek vurgulayalım. Mesela , Kur'ân-ı Kerîm'de kıssalar siyakında, onlara Ashâbu'l-Karye'yi örnek ver. (36/13),

" Allah inkar edenler için" Nûh'un Karısı'yla, Lût'un Karısı'nı örnek gösterir." (66/10), Allah iman edenler için Firavun'un karısını örnek gösterir." (66/11) gibi ve diğer bazı ayetlerde (Bkz.3/59;18/32;24/34;29/43;43/56,57,59) bir kıssa veya onun herhangi bir bölümü "Mesel" kelimesiyle ifade edildi diye, tarihî gerçeklikleri açık olan "Ashâbu'l-Karye" kıssasını, Hz. Nûh ve Lût (Aleyhisselâm)'ın hanımlarını, Firavun'un karısını, İsâ(a.s.)'ı, kısacası sözkonusu siyaklarda açıkça adı geçen peygamberleri ve tarihî şahsiyetleri temsildir, semboliktir, aslı yoktur deyip inkâr etmek mümkün değildir. Böyle bir inkâr Kur'ânî ve tarihî gerçeklere tamamen aykırıdır.

2 - Tarihî Bilgiler ve Arkeolojik Keşifler Açısından

Kur'ân Kıssalarının Tarihî Gerçek Olaylar Olma Zarureti

Bu noktada şu gerçeği itiraf etmek durumundayız ki, tarihî bilgiler ve arkeolojik keşifler açısından Kur'ân Kıssalarının tarihte gerçekten meydana gelmiş, yaşanmış hadiseler olduğuna dair bizzat müslümanların yaptığı çalışmalar yok gibidir. Çünkü bu tür araştırma sahası kabul etmek gerekir ki, fen ilimlerinde ve teknikte ilerlemiş gayr-i müslim ülkelerin ve dolayısıyla gayr-i müslim ilim adamlarının, müsteşriklerin inhisarında kalmıştır. Ancak günümüzde genelde batılıların tarihî ve arkeolojik araştırma verilerine de dayansa bazı müslüman ilim adamlarının konu ile ilgili yeni yeni örnek çalışmaları ve münferit gayretleri de gözardı edilemez. (Bkz.Mehran, Dirasât Târihiyye Mine'l-Kur'âni'l-Kerîm). İnşallah yakın gelecekte müslüman ülkeler de sözkonusu teknik imkânlarla ve akademik potansiyele sahip

olursa benzer çalışmaların Kur'ân Kıssaları konusunda da yapılacağı muhakkaktır.

Bütün bu ilmî ve teknik çalışmalar bir yana, geçmişte helak olmuş Arap kavimleri ve diğerleriyle ilgili Kur'ân'da gelen haberlerin doğruluğuna şahadet eden günümüze kadar varlığını korumuş tarihî izlere, kalıntılara bakmak bile yeterlidir. Hatta bazılarının tarihî izleri, kalıntıları için bizzat Kur'ân-ı Kerîm dikkat çekmektedir. Mesela, Hûd suresinde yüce Allah sırasıyla Nûh (a.s)'ın Kavmi'ni, 'Ad Kavmi'ni, Semûd Kavmi'ni, Lût (a.s)'ın Kavmi'ni, Su'ayb (a.s)'ın kavmi olan Medyen Ahalisi'ni anlatıp, Mûsa (a.s)'la Firavun'a kısa bir atıfta bulunduktan sonra işte bunlar helak olmuş bir kısım memleketlerin haberleridir ki, sana onları anlatıyoruz. Onlardan izleri hâla ayakta kalanlar da var, biçilip yok olan, (izleri tamamen silinmiş olan) lar da vardır." (11/100) buyurmaktadır.

Yine 22. Hac Sûresi 45. âyette de benzer şekilde :

Nice memleketler de var ki, biz onları zulmediyorlarken helak ettik de şimdi onlar yıkılıp harabe haline gelmiş, kuyuları terkedilmiş yüksek sarayları bomboş bırakılmışlardır." ifadelerini görmektedir.

Lût (a.s)'ın Kavmi ile ilgili olarak da yüce Allah; "Hem o (harabe, Lût Kavmi'nin helak edildiği yer) yol üzerindedir." (15/76). "Andolsun biz (Lût Kavmi'nin yaşadığı ve sonunda helak edilip yerle bir edildiği) O (Kasaba)'dan akıllarını kullanacak bir toplum için apaçık bir ayet bırakmışızdır." (29/35), " Ve muhakkak ki, siz sabah - akşam onların (Lût Kavmi'nin helak kalıntılarının) üzerinden geçiyorsunuz. Hala anlamıyacak mısınız ?" (37/137-138), " Ve acıklı azaptan korkacaklar için orada bir ibret bıraktık." (51/37) âyetleriyle açıkça Lût Kavmi'nin helak kalıntılarına dikkatleri çekmektedir. Konuyla ilgili Kur'ân'dan daha birçok örnek vermek mümkündür.

Açıktır ki, tarih ilmi ve yeni tarihî, arkeolojik keşifler Kur'ân kıssalarının birçoğunun gerçekliğini aydınlatırken izah edemediklerini de reddedecek kesin bilgi ve delillere sahip değildir. O halde tarihin aciz kalıp sustuğu Kur'ânî kıssalar hakkında asıl söz Kur'ân'ındır. Çünkü özellikle Kur'ân'daki tafsilatlı ve tarih boyunca unutulmuş kıssalar Allah'tan başkasının bilemeyeceği gayb haberlerindendir. (3/44;11/49;12/102).

Kur'ân, Kıyamet'e kadar hükmü devam edecek olan İlâhî bir mesaj olduğuna göre, bugün maddî ilimlerle tam olarak izah edilemeyen birçok Kur'ânî ve özellikle kıssalarla ilgili haberler, gelecekte ilmin inkişafı ile daha iyi anlaşılabilmesi kuvvetle muhtemel bir gerçektir. Zaten Kur'ân-ı Kerîm bu tip araştırma ve keşiflere özellikle tarihî izlerden ibret almaya teşvik etmekte, insanlığa ilmin en ileri noktalarını hedef göstermektedir.

3 - Kur'ân'ın Hedef ve Gayeleri Açısından Kıssaların Gerçek Olaylar Olma Zarûreti

Kur'ân'ın bütün üslup çeşitleriyle asıl hedefinin insanlığı doğru yola hidayet, hakka davet olduğu açık ve müsellemler bir hakikattir. İşte kıssalara Kur'ân'ın temel indiriliş gayesi zaviyesinden bakıldığında da Kur'ân'da yer alan tarihî anlatımların gerçek olaylar olma zarureti vardır. Bu açık gerçeğe binaen Kur'ân'ın en önemli konusu "Tevhid = Allah'ın birliğine iman" ise kıssalar da aynı "Tevhid" gerçeğini tarihî gerçeklik içinde, peygamberler tarihinden çarpıcı kesitleri arz ederek insanlık tarihinde yaşanan, tecrübe edilen bir hakikat olarak takdim eder.

Kur'ân Ahiret hayatını, öldükten sonra ebedi bir hayat sahnesinde yeni bir hayatın başlayacağını mücerret (soyut) anlam ifade eden âyetlerle ve diğer üsluplarla açıklıyorsa, kıssalar da aynı gerçekleri canlı ve pratik misallerle delillendirip, desteklemektedir.

Yine Kur'ân Peygamberlik ve Vahiy müessesesini Hak Din'in temel iman esasları olarak ele alıyorsa kıssalar da, anlatılan bütün peygamberlerin hayatlarını şahit göstererek bu konunun insanlık tarihinin değişmeyen bir gerçeği olduğunu çarpıcı tablolar halinde insanlığın önüne koymaktadır.

Kur'ân birçok âyetleriyle Hz. Muhammed'in (s.a.v) en son hak peygamber olduğunu, Kur'ân'ın da en son ilâhî mesaj olduğunu beyan ediyorsa Kur'ân'daki şekliyle kıssaların anlatılmasıyla da aynı gerçekler delillendirilmiş olmaktadır. Çünkü Kur'ân kıssalarının birçoğu - âyetlerle de açıkça ifade edildiği gibi - vahyin dışındaki bir kaynaktan öğrenilmesi imkânsızdır.

Yine Kur'ân birçok kıssaları da sıkıntılı dönemlerde, zulüm ortamında başta Resûlullah olmak üzere, Kıyamet'e dek gelecek bütün mü'minlere teselli verip gönüllerini pekiştirmek için anlatmaktadır. Özetle Kur'ân-ı Kerîm ; kıssaları, iman esaslarını kalplere iyice yerleştirip sağlamlaştırmak, her devirdeki bütün peygamberlerin davalarının birliğini yani İslâm'ın evrenselliğini ortaya koymak gibi ve daha birçok dînî gayeler için anlatmıştır.

Hakikat bu iken Kur'ân kıssaları için - farz-ı muhal-tarihen gerçek, olaylar olmadıgı iddiası ve vehmi kabul edilecek olsa işaret edilen bütün Kur'ânî hedef ve gayeleri bir çırpıda inkâr etmemiz gerekecektir.

4 - Tarih Felsefesi Açısından Kur'ân Kıssalarının Tarihen Gerçek Olaylar Olma Zarureti.

Gerçekten Kur'ân kıssaları dikkatle ve insafla incelendiğinde, toplumların, milletlerin ayakta kalışı, çöküşü ve yok oluşu ile ilgili "Sünnetullah"ın (insanlığın fert ve toplumlarıyla ilgili hayatın akışında hakim ve geçerli sosyal kanunların) nüvelerini, anahatlarıyla esaslarını görmemek mümkün değildir. Kur'ân'ın indiriliş gayesi, Kur'ân'ın bütünlük çerçevesi de unutulmadan ilmî ve önyargısız bir tetkik so-

nucu kıssalarda açıkça bir tarih felsefesinin varlığı görülebilir.

Kur'ân kıssalarında ele alınan konular genel bir tarih sırasına göre dizilerek, sinema şeridi gibi gözümüzün önünden geçirecek olursak; zaman içinde insanlığın tekâmül ve değişimine paralel şekil değişikliği hariç (dekor farklılığı) insan nevinin, değişmeyen karakterli insan fertlerini, toplumlarını ve tarihî süreç içinde aynı özün esasta değişmeyen yansımalarını seyretmek mümkündür.

İşte bugünkü tarih felsefesi ve sosyal ilimlerin ispat ettiği çerçevede Kur'ân kıssalarının bir takım tarihî, sosyal kanunların çıkarılmasına imkân vermesi, onların herbirinin tarihen yaşanmış olaylar olduğu gerçeğini bize zarurî olarak kabul ve tasdik ettirmektedir.

5 - Ders ve İbret (Eğitim) Açısından Kur'ân Kıssalarının Tarihen Gerçek Olaylar Olma Zarureti

Muhakkak ki, Kur'ân kıssalarının vakıya uygunluğu, herhangi bir hayalin karışmaması gerçeği, muhataplara ders ve ibret açısından, daha genel bir ifadeyle eğitim açısından da etkili bir unsurdur. Çünkü muhatabın, Kur'ân kıssalarında zikredilen olaylardaki örnek şahsiyet ve hareketlerden etkilenip taklid edebilmesi hayatına müspet yönde ışık tutması veya yükseliş, çöküş ve yok oluş çizgisini gösteren toplumların akıbetlerinden müspet veya menfi yönde derslerin çıkartılması için fert veya toplum bazındaki tarihî hâdiselerin insanlık hayatında bizzat vuku bulmuş gerçekler olduğuna inanması zarûridir. Aksi takdirde Kur'ân kıssaları; okuyan veya dinleyen için ders ve ibret bakımından inandırıcı olmaktan çıkar, eğitim yönünden bir kıymet-i harbiyesi kalmaz. Böylece hayâlî romanlardaki asılsız olaylar, mübalağalı filimlerdeki gerçek dışı sahneler seviyesine düşmüş olur ki, kuru ve geçici bir zevk ve eğlence vasıtası olmaktan öteye geçemiyen özellikteki bir üslûbun, ilâhî Beyan Mu'cizesi olan Kur'ân-ı Kerim'de yer alması mümkün değildir. Her yönü ile Kur'ân gerçeğini inkâr etmek demektir.

6 - Bizzat Sarih Kur'ân Ayetleriyle Kıssaların Gerçek Tarihî Hâdiseler Olduğunun Açıklanması

Şayet Kur'ân kıssalarının tarihen gerçek olaylar olmadığı farzedilse, az sonra örnek olarak vereceğimiz açık ayetleri, konu ile ilgili Kur'ân'da geçen sayısız yüzlerce hatta binlerce âyetleri anlamak müşkilleşecek, veya en azından doğru anlamak mümkün olmayacaktır.

Mesela, Yûsuf (a.s) kıssası sonunda zikredilen; "Andolsun ki, onların (peygamberlerin, geçmiş ümmetlerin, özellikle Yakup (a.s) ve oğullarının, Yûsuf (a.s)'ın) kıssalarında salim akıl sahipleri için ibretler vardır.(Bu Kur'ân bütünüyle) uydurulan bir söz değildir..." âyeti (12/111), Firavun ve ordusunun denizde boğulmasıyla ilgili olan; Bizi gazaplandırınca, onlara layık oldukları cezayı verdik. Hepsi-

ni suda boğduk. Böylece onları sonradan gelecek inkârcılara ibret verici bir geçmiş ve misal kıldık " Âyetleri(43/55-56), Âl-i İmrân sûresindeki İsâ (a.s) kıssasının sonunda yer alan ; " şüphesiz bu anlatılanlar gerçek kıssalardır." (3/62), Ashâb-ı Kehf kıssasının girişinde zikredilen; " (Ey Peygamber !) Onların haberlerini sana gerçek olarak anlatıyoruz." Âyeti (18/13) ve Kasas Sûresinin hemen başında, Mûsa (a.s) ve Firavun kıssasının anlatılmasına başlanmadan buyurulan; "(Ey Peygamber !) İnanan bir millet (yani öğüt alacak mü'min bir toplum) için sana, Mûsa ve Firavun olayını doğru olarak (hakkiyla) anlatacağız." âyeti (28/3) ve benzerleri, kıssaların temsili, uydurma, sembolik anlatım veya sırf edebî sanat örneği olduğu şeklindeki asılsız, vehme, zanna dayalı görüşlerle telifi mümkün müdür ?

Yine 20. Tâhâ Suresinde 6 sayfadan daha fazla bir hacimde Mûsa (a.s.) kıssası anlatıldıktan sonra şu ayet zikredilmektedir: "(Resûlüm!) İşte böylece geçmiştekilerin haberlerinden bir kısmını sana anlatıyoruz..." (20/99).Nûr Suresinde de; "şüphesiz biz size apaçık ayetler ve sizden önce yaşayıp gitmiş olanlardan örnekler ve takvaya ulaşmış kimseler için öğütler indirdik." (24/34) ayeti vardır.

Bunlara benzer daha birçok Kur'ân âyetleri de mevcuttur.

Diğer taraftan Kur'ân kıssaları bağlamında yer alan âyetlere, kıssaların anlatım üslubuna dikkat ettiğimizde yüce Allah Peygamberler için "Gönderdik", helak edilen kavimlere verilen azap için, yine "Gönderdik" ve "Helak ettik", "İntikam aldık", "Yerin dibine batırdık"... gibi v.b yüzlerce açık ifadeler kullanmaktadır ki, hepsi de Allah'ın (c.c) icra ettiği fiili ispat eden haberi sigalardır.

Şimdi bütün bunlardan sonra aklı-selim sahibi herkesin en azından şu soruyu sorma hakkı yok mudur?

Kur'ân kıssalarının tarihî gerçekliklerini ortaya koyan Kur'ân-ı Kerîm'deki Allah'ın sözlerine mi inanalım ? Yoksa zan ve vehme dayalı asılsız iddialara mı ?

Elbette ki, birazcık iman ve insaf sahibi isek, yine Kur'ân'ın ; "Söz bakımından Allah'tan daha doğru olan kimdir ?"(4/87,122) " ... Artık Allah'tan ve O'nun delillerinden sonra hangi söze inanacaklar ?" (45/6;7/185) âyetleri mantûkunca Kur'ân'ın delillerini, Allah'ın sözlerini dinlememiz bizi hakikate götürecektir.

Sonuç olarak diyoruz ki; kesin bir delile dayanmaksızın sadece indî yorumlar veya vehmî düşüncelerle, birçoğu tahrif edilmiş de olsa semavî kitaplarda anlatılmış, tarih kitaplarına geçmiş, bazılarının yeryüzündeki izleri, kalıntıları muhafaza edilmiş, bir kısmı herşeye rağmen nesilden nesile gelerek insanların hafızalarında korunmuş tarihî şahsiyetleri, peygamberleri ve olayları inkâr etmenin hiçbir ilmi izahı olamaz. Mesela Kur'ân kıssalarına konu olan Hz. Âdem, Nuh, Hûd, Sâlih, Lût, İbrâhim, İsmâil, İshâk, Yûsuf, Mûsâ, İsâ (aleyhimusselâm) kıssalarına, Firavun, Kârûn ve İsrâiloğulları ile ilgili haberlere, hele hele Hz. Peygamber'in (s.a.v) doğumundan birkaç ay önce meydana gelmiş Fil Olayı'na v.s.ve tarihen meydana gelmemiş, aslı olmayan hayâlî veya temsili kıssalardır demek tarihi inkar etmek de-

mektir. Böyle bir iddia, aynı zamanda Kur'ân'ın; - insanlık tarihinde gerçekten yaşanmadığı halde - insanlığı uyarmak, ders ve ibret vermek için bir takım roller ihdas ettiği, tarih uydurduğu anlamına gelir ki, bu da yüce Allah'ın uydurma olaylarla Kur'ân muhataplarını korkutarak kandırmakta olduğu iftirasında bulunmak demektir. Vahiy karşısında her devirde aynı olan bu tür iftiraları bizzat Kur'ân birçok âyetleriyle peşinen teşhir etmektedir.

KAYNAKLAR

Kur'ân-ı Kerîm

Abbas, Fadl Hasan;el-Kasasu'l-Kur'ânî İhauhu ve Nefehatuhu, Daru'l-Fu'kân, I.baskı, Amman 1987.

Abd-i Rabbih, es-Seyyid 'Abdu'l-Hafız, Buhûsün fî Kasasî'l-Kur'ân, 1. baskı, Beyrut-1972.

el-Ğazâlî, Şeyh Muhammed, Nazarât fi'l-Kur'ân, 2. baskı, Kahire-1962.

Halefullah, Dr. Muhammed Ahmed, el-Fennu'l-Kasasiyyu fi'l-Kur'ânî'l-Kerim, Kahire 1972

el-Hatîb, Abdülkerim, el-Kasasu'l-Kur'ânî fi Mantûkûhi ve Mefhûmihi, 1. baskı, Kahire-1964

Hooke, Samuel Henry, Ortadoğu Mitolojisi, Çev: Alaaddin Şenel, İmge Kitabevi, Ankara - 1993

Eliade, Mircea;Mitlerin Özellikleri, Çeviren:Sema Rifat, Simavi Yay. İstanbul-1993.

Kılıç, Doç. Dr. Sâdık, Mitoloji Kitab-ı Mukaddes ve Kur'ân-ı Kerim Nil Yayınları. İzmir-1993

Koç, Doç. Dr. Turan, Din Dili, 1994 (Basılmamış bilgisayar çıkışı yapılmış kitap).

Kutup, Seyyid, et-Tasviru'l-Fenniyyu fi'l-Kur'ân, Dâru's-Şurûk, 8. baskı, Kahire

Mehran, Prof. Dr. Muhammed Beyyûmi, Dirasât Tarihîyye Mine'l-Kur'ânî'l-Kerîm, Imam Muhammed bin Suud İslâm Üniversitesi Yayınları, Suud-i Arabistan - 1980

Nakre, et-Tühâmî, Saykolojiyyetu'l-Kıssa fi'l-Kur'ân, eş-Şirketü't-Tûnûsiyye, Tunis-1974.

Paret, Rudi;Kur'ân Üzerine Makaleler, Derleme ve Çeviri:Ömer Özsoy, Bilgi Vakfı Yay. Ankara-1995.

Siddikî, Abdülhamit, Halil, Dr. İmaduddin, Tarihin Yorumu, Çev: M. Beşir Er-yarsoy, Düşünce Yay. 1. baskı, İstanbul-1978

Şedid, Muhammed, Menhecû'l-Kıssa fi'l-Kur'ân, 1.baskı. Şirket-u Mektebat-ı 'Ukaz, Suudi Arabistan-1984

Şengül, Dr. İdris, Kur'ân Kıssaları Üzerine, Işık Yayınları, İzmir - 1994.

- , Kur'ân Mesajını Ulaştırmada Kıssaların Önemi, 1. Kur'ân Sempozyumu
Tebliğler, Müzakereler, 1-3 Nisan 1994, Bilgi Vakfı Yay. Ankara-Kasım-
1994
- , Kur'an Kıssaları'nın Tarihi Değeri, Diyanet İlmî Dergi, Cilt: 32, Sayı:4,
Ekim-Kasım- Aralık-1996 S. 63-91